

Komunikat prasowy w sprawie ustawy o Narodowym Instytucie Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Forum Darczyńców w Polsce negatywnie ocenia ustawę o Narodowym Instytucie Wolności (w skrócie NIW). Aspektem zmian, który nas szczególnie niepokoi, jest kwestia braku przejrzystości wydatkowania ok. 100 mln zł środków publicznych rocznie dla organizacji pozarządowych oraz wysokie ryzyko upolitycznienia nowej instytucji.

Ustawa wprowadza nieczytelne procedury przyznawania środków publicznych. Art. 30 ust. 2-4 wprowadza wyłom w obowiązujących obecnie regułach (ustalonych w aktach prawnych rangi ustaw i rozporządzeń). Po zmianach nowe zasady, w tym kryteria dostępu do środków, będą ustalane przez Dyrektora NIW. Nie wiadomo, kto będzie podejmował decyzję o przyznaniu dofinansowania.

Projekt ustawy zawiera wiele przepisów nieostrych i niejasnych. Szczególnie niepokoi nas art. 31, który pozwala NIW przyznawać środki na tzw. rozwój instytucjonalny. Ustawa nie definiuje, co to znaczy. Nie precyzuje też, w jaki sposób środki te będą dystrybuowane (art. 31 ustawy).

Z niezrozumiałych dla nas powodów ustawa unieważnia również 11 rozporządzeń związanych z działalnością pożytku publicznego (art. 47 ustawy), w szczególności określających wzory ofert, umów i sprawozdań z realizacji zadań publicznych. To ważne dla organizacji pozarządowych akty prawne związane z inną ustawą. Naszym zdaniem uregulowanie tej kwestii powinno zatem podlegać osobnym konsultacjom społecznym.

Stoimy na stanowisku, że NIW powinien mieć przejrzystą strukturę zarządzania i transparentne procedury przyznawania środków. Ustawa powinna być tak skonstruowana, aby NIW mógł rozwijać się jako instytucja niezależna od bieżącej polityki, która podejmuje decyzje o przyznaniu dotacji w drodze przejrzystych procedur i jasnych kryteriów. Niestety ustawa nie zawiera takich zabezpieczeń, które gwarantowałyby niezależność tej instytucji oraz obiektywizm w podejmowaniu decyzji o przyznawaniu dotacji.

Przebieg konsultacji społecznych projektu tej ustawy budzi szereg wątpliwości. Preambuła i struktura instytucjonalna zostały dodane już po zakończeniu konsultacji i zostały ogłoszone dopiero 23 czerwca. W konsultacjach zgłoszono 49 opinii pisemnych i aż 33 z nich kwestionowały zasadność powstania nowej instytucji i postulowały utrzymanie trybu przyznawania dotacji zgodnie z ustawą o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Te uwagi nie zostały jednak uwzględnione.

Rząd słusznie podkreśla potrzebę wspierania małych i lokalnych organizacji pozarządowych oraz inicjatyw nieformalnych. Uważamy, że jest to jednak możliwe na gruncie obowiązującego prawa np. w drodze tzw. regrantingu prowadzonego na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Tworzenie nowej instytucji nie jest naszym zdaniem potrzebne ani celowe.

Forum Darczyńców w Polsce zreszta 28 organizacji grantodawczych i stypendialnych dbających o jakość i przejrzystość działań. Od 13 lat tworzy platformą współpracy, wymiany wiedzy, doświadczeń i dobrych praktyk. Działa na rzecz wysokich standardów działalności społecznej.